

Victor Boy Lindholm og Sebastian H. Mernild: *Isbogen. Hvordan isen har formet vores verden og kommer til at forandre alt*. Gyldendal 2023. 272 sider.

Af Martin Rohr Gregersen

Der findes en erkendelse hos økofilosoffen Timothy Morton, der lander som benzin på et overtændt bål i en tid, hvor vi endnu en gang har oplevet, at stadig nye varmerekorder er blevet brændt ind i vores hjernebark, som digteren Morten Søndergaard ramrende har formuleret det i sin aktuelle digtsamling *Til* (2023). Hvis der nogensinde har været en tid, hvor vejret blot kunne bruges som et trivielt samtaleemne, når vi ikke havde andet at sige til hinanden, så er den uigenkaldeligt forbi, fordi vores levevis og forbrug af klodens ressourcer lidt for længe har fundet sted uden særlig omtanke for det skaberværk, som vi og de, der kommer efter os, er en del af. "The presence of global warming looms into the conversation like a shadow, introducing strange gaps", skriver Morton således i *Hyperobjects* (2013, s. 99) under den urovækkende kapiteloverskrift "The End of the World". Vejret kan ikke længere blot bruges som en isbryder, når der ikke er noget nyt under solen, fordi der vitterligt er nyt under solen: den menneskeskabte globale opvarmning, hvor isen ikke bare brydes billedligt talt, men smelter helt konkret.

Det er præcis denne akutte og helt nødvendige bevidsthed, der er afsættet for *Isbogen*, som digter og journalist (som han først og fremmest er i denne sammenhæng) Victor Boy Lindholm (f. 1991) har skrevet i samarbejde med glaciolog og professor i klimaforandringer Sebastian H. Mernild (f. 1972), hvis liv og forskning danner grundlag for bogens udforskning af isens verden – en udforskning, der drives frem af en smittende videbegærlighed, men også af en påtrængende sorg over, at den verden, vi troede, vi kendte og havde (be)greb om, er ved at forsvinde. Har man tidligere forholdt sig til isens mytiske, farlige, dæmoniske, sublime, skønne, fascinerende tilstedeværelse, er det nu, som Lindholm

rigtigt skriver, "isens fravær, vi først og fremmest må forholde os til. Det er også derfor, denne bog er skrevet. For at forstå, hvad vi mister, mens vi endnu har det" (s. 249).

Alene af den grund føles *Isbogen* som væsentligt læsestof, der kan give os en værdifuld fornemmelse for, hvorfor isen faktisk er vigtig for at forstå, hvem vi er og hvor vi kommer fra. Den gør ikke krav på at være et videnskabeligt værk, men skal læses som en essayistisk og letformidlet indføring, hvor alle kan (og skal!) være med. Det betyder omvendt ikke, at den ikke står på et fundament af viden. Det gør den. Lindholm har, det mærker man tydeligt, læst sig godt og grundigt ned i stoffet og fungerer som en troværdig guide gennem den dybtstikkende og langstrakte historie, der er isens.

Dertil kommer selvfølgelig, at bogen også, som ekstra etos, har Mernild som medforfatter, selvom det, udover et efterskrift, snarere forholder sig sådan, at Lindholm er fortælleren, mens klimaforskeren er hovedpersonen, der dels skrives om i tredje person i en række afsnit om Mernilds forskerkarriere, dels virker som baggrundskilde til bogens natur- og kulturhistoriske kapitler. Det giver sikkert bogen en større appel, at den på den måde både har den unge digter og den erfarne forsker som hovedafsender.

Under alle omstændigheder kommer vi med bogen i hånden vidt og bredt omkring tidsligt, geografisk og indholdsmæssigt. Vi rejser ubesværet fra syd til nord, fra den fjerne fortid til den kendte nutid og hører undervejs mere eller mindre udfoldet om alt fra den permo-karbone-istid over alle isbjerges moder (gletsjeren Sermeq Kujalleq) til isen som vores "fremmeste landskabsarkitekt" (s. 68). Og så hilser vi ikke mindst(!) på mange af dem, hvis fodspor Mernild følger; alle de interessante og farverige personligheder, opdagelsesrejsende og forskere, der gennem tiden har ladet sig forføre af de kolde egne, som den græske astronom Pytheas fra Massalia, der var "ophavsmand til de første forestillinger i den europæiske kultur, der handler om det kolde nord og begrebet Thule" (s. 51), istidernes fader, schweizeren Louis Agassiz, der stod på skuldrene af den tyske forfatter Johann Wolfgang von Goethe, den kendte norske polarforsker Fridtjof Nansen og

den store litterære grønlandsfarer Knud Rasmussen, for nu bare at nævne nogle ganske få eksempler.

Med en digter ved roret kunne man måske forestille sig, at kunst-, film- og litteraturhistoriens skildringer af og forestillinger om is også ville fylde en hel del i en bog som denne, men det gør den ikke. Den er mere til stede som krydderi spredt med lidt for løs hånd udover siderne og kan i bedste fald måske betragtes som godbidder til videre læsning. Det kan man imidlertid ikke mere end ærgre sig over, al den stund at bogen heller ikke lægger op til andet.

Når det er sagt, kunne det måske have taget fremstillingen et nyt, horisont- og bevidsthedsudvidende sted hen, hvis Lindholm havde været mere digter og mindre journalist. I hvert fald er *Isbogen* præget af en oplagt journalistisk fokusering på de menneskelige bedrifter og den personlige historie, der har den risiko, at man i perioder ikke kan se isen for bare mennesker. Vi er med andre ord rigtig meget i selskab med dem, der har været i berøring med isen, men mindre i berøring med isen selv. Det viser sig tydeligt i de afsnit, der har Mernild som omdrejningspunkt.

Her får vi godt nok at vide, at arbejdet med isen for ham også handler om at mærke, "hvor lille han er i det store hele, hvor sårbar han er i forhold til naturen og isens kræfter" (s. 92), og at "det er herude, at han forstår, hvor svage og små vi mennesker i virkeligheden er. I sneen er vi skrøbelige og udsatte [...]. Her er det naturen, der er mastodontisk og ikke os, der umiddelbart er den dominerende faktor" (s. 144). Det tror man gerne på, men man har omvendt lidt svært ved at mærke det, når man bevæger sig gennem bogen, fordi det frem for den store is, lidt for ofte er Den Store Sebastian, vi møder. Så skal vi læse om, hvordan han, som en anden filmhelt, "sætter sig op på sin snescooter og drøner ud i landskabet i minus 40 grader. For Sebastian er det koldt, og det er fedt. Så enkelt. Han kører afsted med håndtaget i bunden og suser ud i den rå og barske verden på kanten af civilisationen" (s. 143). Så skal vi lige have at vide, at det er her på ekspedition, at (videnskabs)manden "tester sig selv, på kanten af det hele", at det er her, han "udlever sin opposition til det normale" (s. 144). Så skal vi

lige høre om hans tid i forsvaret, om ægteskabet og børnene og de mange flytninger, som karrieren har krævet.

Det er alt sammen meget godt, meget genkendeligt og meget menneskeligt. Men som netop menneske føler jeg mig allermindst, når jeg i indledningen læser om den ikoniske blå farve, som isbjerge kan have. "Isbjerge fremstår ofte hvide", skriver Lindholm, "men hvis isen er gammel, ren og tæt med meget få luftbobler, begynder lyset at brydes og absorberes på en anderledes måde. I den rene, ældste og tætteste is bliver røde lysbølger næsten fuldkommen absorberet, og derved opstår den ikoniske isblå farve. En nuance af blå, som man siger kun findes, når lys passerer gennem det frosne ferskvand. Den britiske opdagelsesrejsende Robert Falcon Scott, der døde på tilbagevejen efter at have nået sydpolen i 1912, har skrevet om isbjergenes skønhed, at ingen af malerkunstens farver kan genskabe isbjergets dybblå farve. Det var den tanke, der fik mit digt i gang" (s. 13-14).

Det digt, som Lindholm skriver om, får vi desværre ikke lov til at læse. Men den poetiske tanke, der antydes her, måtte Lindholm godt have fastholdt i *Isbogen*, så vi i flere momenter kunne have løsrevet os fra det noget snævre menneskecentrerede perspektiv og set på verden med de isblå øjne, som vi mister, når verden brænder i vores billede.

REFERENCER

- Morton, T. (2013). *Hyperobjects: Philosophy and ecology after the end of the world*. University of Minnesota Press.
- Søndergaard, M. (2023). *Til*. Gyldendal.